ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 46, Mayıs 2017, s. 302-325

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
15.03.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
12.05.2017

Dr. Alper ER
Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü
alperer@sdu.edu.tr

Prof. Dr. Aytekin ALBUZ
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
aytekina@gazi.edu.tr

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA VE YAZMA DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL ALAN BİLGİSİ YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BİR TASARI ÖRNEĞİ[1]

Öz

Bünyesindeki bölümlere özel yetenek sınavıyla öğrenci alan, ve bu öğrencileri asıl olarak, ilgili yükseköğretim programlarına hazırlayan yapısıyla adeta birer mesleki/teknik ortaöğretim kurumu olan güzel sanatlar liselerinin müzik bölümü ders programlarında yer alan, temel alan dersi konumundaki müziksel işitme okuma ve yazma dersini yürütmekte olan öğretmenlerin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterliklerinin belirlenmesi ve bu yeterliklerin bir tasarı olarak ortaya konması amacıyla gerçekleştirilen betimsel nitelikteki bu araştırmada tarama modeli esas alınmıştır. Araştırmada veriler kaynak tarama ve Delphi tekniği ile elde edilmiştir. Çalışma grubunun, güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde görevli müziksel işitme okuma ve yazma dersi öğretmenleri ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerine bağlı müzik eğitimi anabilim dallarında görevli ilgili öğretim elemanları olarak belirlendiği araştırmada nitel ve nicel veriler elde edilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise, üzerinde uzlaşma sağlanamayan maddelerin çıkarılmasıyla son şeklini alan tasarı ile araştırmacının varılan sonuçlara ilişkin değerlendirme ve önerileri sunulmuştur.

[1] Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı' nda hazırlanan Doktora tezinden oluşturulmuştur.

Anahtar kelimeler: Güzel sanatlar lisesi, müziksel işitme okuma ve yazma dersi, özel alan bilgisi yeterlikleri

A DRAFT PROPOSAL TO ASSESS THE SPECIFIC FIELD PROFICIENCY OF MUSICAL LITERACY EDUCATORS IN FINE ARTS HIGH SCHOOLS

Abstract

The survey model has been adopted in this study which aims firstly at assessing the specific field proficiency of educators teaching musical literacy, a requisite subject in the curriculum of fine arts high schools which accept students through special talent examination and train them for further education in their specialty fields, akin to vocational high schools, and secondly at creating a draft enlisting the proficiencies deemed as quintessential. The data in this study have been obtained through literature survey and Delphi method. Quantitative and qualitative data have been obtained in the study whose working group was chosen from musical literacy teachers serving in the music department of fine arts high schools and academics of the department of Music within the departments of Fine Arts Education in faculties of Education. In the final chapter of the study, the articles which were not agreed upon were taken out of the list and the researcher's commentary and suggestions were presented.

Keywords: Fine arts high school, musical literacy, specific field proficiency

1. GİRİŞ

1.1. Öğretmen Yeterlikleri

Yeterlik, bir işi asgari düzeyde yerine getirebilmek için gerekli olan bilgi, beceri veya tutumları; yeterli olma ise, bu bilgi, beceri veya tutumlara sahip olma durumunu ifade eder. Her türlü iş ve sistem ile ilişkilendirilebilir olan "yeterlik", bir meslek veya meslek grubu ile ilgili "…bir kavram olarak, meslek mensuplarının meslekle ilgili görevi başarıyla yapabilme gücü, bilgi ve becerisidir" (Alkan, 2000, s. 207). Dolayısıyla, sistem olarak eğitimin, öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin de niteliklerinden ve yeterliklerinden bahsedilebilir.

Sistemde görev alacak olan öğretmen adaylarını, mesleği icra etmede gerekli olan asgari nitelik ve yeterliklerle donatmak üzere oluşturulan "…programlarda yer alan dersler, öğretmenlere kazandırılması öngörülen yeterlik alanlarına göre genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dersleri olmak üzere genelde üç grupta toplanmaktadır" (Şişman, 1999, s. 6). Genel kültür dersleri ile öğretmen adaylarını, eğitimini aldıkları alan haricinde edebiyat, felsefe, sosyoloji, güzel sanatlar gibi alanlarda da genel bir anlayış ve birikimi olan, bireyi ve toplumu ilgilendiren konuları analiz edip sorunlara çözüm üretebilecek geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler olarak yetiştirmek amaçlanır. Ancak, öğretmenin mesleki başarısı için, genel kültürün yanında öğrenim gördüğü alanı iyi bilmesi gerekir. Programlarda yer verilen alan bilgisi dersleriyle de öğretmen adaylarının matematik, fizik, tarih veya müzik gibi belli bir alanda uzmanlaşması amaçlanır. Gelgelelim geniş bir genel kültüre ve alanında derinlikli bir birikime sahip olmak da, öğretmen adayını mesleğin nitelikli ve başarılı bir üyesi yapmaya yeterli değildir. Aday, bildiğini nasıl öğreteceğini de bilmelidir (Ada ve Baysal, 2013, s. 128). Buna ilişkin yeterlikler ise adaya, eğitimin bireysel ve toplumsal temellerine, planlamaya, yönetime, öğretim ilke ve yöntemlerine, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin bilgilerin yanısıra öğretmenlik uygulaması faaliyetlerini de

içeren öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile kazandırılabilir. Öğretmen yetiştiren programlarda yer verilen bu üç alandaki dersler birbirinden bağımsız değildir. Her ders ve öğrenme birimi, diğer alanlardaki derslere ilişkin öğrenmelerle ilgi kurularak sunulmalıdır. Ayrıca hizmet öncesi eğitimleri boyunca adaylar, her alana ilişkin bilgi, beceri ve tutumlarını belirlemeye yönelik ölçme ve değerlendirme işlemlerine tabi tutulmalıdır. Ancak bu sayede istenilen nitelik ve yeterliklere sahip öğretmenler yetiştirilebilir.

> "Yeterliliğe dayalı ögretmen yetiştirme belirgin ve açık bir şekilde belirlenmiş olan yeterlilikleri (bilgileri, becerileri ve tutumları) öğretmen adayının kazanmaktan sorumlututulduğu ve kazanıp kazanmadığının ölçümlendiği öğretim programından oluşur… Öğrencilerde davranış değişikliğine yol açan öğretmen davranışlarının öğretmen adaylarına kazandırılması için plan ve düzenlemelere yer verilir" (Özyürek, 2008, s. 203-204).

İnsan yetiştirme görevi aileden sonra okula ve öğretmenlere verilmektedir. Çocukların başta ailede başlayan eğitimleri, okulda öğretmenlerle devam etmektedir. Özellikle ilkokul çağında öğretmen olgusu çocuk için çok önemlidir. İlkokul öğretmeninin nitelikli eğitim vermesi, büyük oranda öğretmenin içinde bulunduğu durumdan memnuniyetine bağlı olabilir. Öğretmenin mesleki tükenmişliğin azaltılmasının öğrencilerin sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. (Umuzdaş ve diğerleri, 2015, s.43)

Zamana ve topluma göre değişiklik gösteren "yeterli öğretmen" algısı/anlayışı, farklı yazar, eğitimci ve araştırmacılar tarafından da farklı biçimlerde ortaya konmaktadır. Şeker, Deniz ve Görgen (2005, s. 240)' e göre "…konu yeterlikleri, kişilik özellikleri, öğrenmeyi öğretme becerileri, sınıf yönetimi becerileri, planlama, değerlendirme becerileri, teknolojiyi kullanma, iletişim ve rehberlik becerileri gibi yeterliklere sahip öğretmenlerin istendik öğretmenler oldukları düşünülür". Öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlik ve nitelikleri, mesleki ve kişisel olmak üzere aynı iki ana grup içerisinde değerlendirmelerine rağmen Kavcar (2002, s. 1)' a göre "mesleki özellikler, genel kültür, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisidir. Kişisel özellikler, kişinin mesleğe yatkınlığı, öğretmenliğin gerektirdiği örnek olma, model olma niteliklerini içerir". Demirel (2011, s. 188)' e göre ise,

> "Öğretmenlerin kişisel nitelikleri güdüleyicilik, başarıya odaklanmışlık, profesyonellik olmak üzere üç ana grupta; mesleki nitelikleri ise öğretim etkinliklerini planlama, öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, sınıfı yönetme, zamanı etkili kullanma, öğrenmeleri değerlendirme, rehberlik yapma olmak üzere yedi ana grupta toplanabilir."

"Öğretmen niteliklerinin öğrencilerin gelişiminde etkisini ve önemini gösteren bulgular, birçok ülkenin ve özellikle bazı Avrupa Birliği ülkelerinin 1980'lerin başından bu yana öğretmen yeterliklerine odaklanmasını sağlamıştır" (TED, 2009). Türkiye' de ise,

> "…öğretmenlerin niteliklerinin genel çerçevesini belirlenmesi amacıyla, 14/06/1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 45. maddesinde "öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur" hükmü yer almıştır. Genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonun öğretmen yeterlikleri için ortak bir bilgi tabanı oluşturacağı yasal olarak hükme bağlanarak, öğretmen yetiştiren kurumların programlarında bu alanların her birini temsil eden derslerle istenilen nitelikte öğretmen yetiştirileceği varsayılmıştır" (TED, 2009).

"Milli Eğitim Bakanlığı' na yüklenen bu sorumluluğun bir gereği olarak Mart 1999'da MEB ve üniversite temsilcilerinden oluşan "Öğretmen Yeterlilikleri Komisyonunca", "eğitme-öğretme yeterlilikleri", "genel kültür bilgi ve becerileri" ve "özel alan bilgi ve becerileri" ana başlıklarından oluşan yeterlilikler belirlenmiştir" (Seferoğlu, 2004, s. 40). Ne var ki bu çalışma uygulamaya geçirilemeden, AB desteğiyle 2002 yılında uygulamaya konulan Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında, öğretmen yeterliklerinin belirlenmesine yönelik ikinci bir çalışma başlatılmıştır (TED, 2009).

Yapılan çalıştaylar sonucunda öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde; öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında; öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde; öğretmenlerin seçiminde;öğretmenlerin iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesinde ve öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması beklenen; 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve toplam 233 performans göstergesinden oluşan taslak, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunup, bakanlık makamının 17.04.2006 tarihli onayı ile yürürlüğe girmiş ve 2590 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır (MEB, 2008).

Bunun yanı sıra, bakanlık tarafından, ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik olarak çeşitli alanlar (Türkçe, İngilizce, Fen ve Teknoloji, Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar, Okul Öncesi, Matematik, Sınıf, Sosyal Bilgiler, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Teknoloji Tasarım, Özel Eğitim) için "özel alan yeterlikleri", 2004 yılında ön taslak olarak hazırlanmıştır. 2008 yılında düzenlenen çalıştaylarda geliştirilen özel alan yeterlikleri, Talim ve Terbiye Kurulu'nun uygun bulması üzerine bakanlık makamının 4 Haziran 2008 ve 25 Temmuz 2008 tarihli onayları ile yürürlüğe girmiştir (MEB, 2008). Bu taslaklarda, kapsamı belirlenen yeterlik alanlarına ilişkin yeterlikler, ve her yeterlik için üç farklı düzeyde (A1, A2, A3) performans göstergeleri yer almaktadır. Aşamalı olarak düzenlenen bu göstergelerden A3 düzeyi A1 ve A2' yi, A2 düzeyi ise A1 düzeyini kapsar.

İlköğretim düzeyi müzik öğretmenlerine yönelik hazırlanan özel alan yeterlikleri taslağında, kapsamı belirlenmiş 6 yeterlik alanı, bu alanlara ilişkin toplam 32 yeterlik, ve her yeterlik için üç farklı düzeyde belirlenmiş toplam 172 performans göstergesi belirlenmiştir.

1.2. Güzel Sanatlar Liseleri

Cumhuriyet döneminde, 1924 yılında kurulan Musıkî Muallim Mektebi ile başlayan mesleki-sivil müzik eğitimi günümüzde; eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerine bağlı müzik eğitimi ana bilim dallarında (MEABD), güzel sanatlar fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde, müzik ve sahne sanatları fakültelerinde, Türk müziği devlet konservatuvarlarında, devlet konservatuvarlarında ve güzel sanatlar liselerinin (GSL) müzik bölümlerinde, kuruma ve birime göre değişiklik gösteren düzeylerde (ilköğretim, ortaöğretim, lisans, lisansüstü) verilmektedir.

Mesleki ve sivil müzik eğitimi veren kurumlardan güzel sanatlar liselerinin ilki, Milli Eğitim Temel Kanununun 33. Maddesine dayanılarak 1989-1990 eğitim-öğretim yılında, dönemin milli eğitim bakanı Avni Akyol tarafından İstanbul'da, "İstanbul Avni Akyol Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi" adıyla açılmıştır. Önceleri "öğrenim süreleri 1 yılı hazırlık olmak üzere 4 yıl iken, ortaöğretimin yeniden yapılandırılması kapsamında Talim ve Terbiye Kurulu' nun 07 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararıyla hazırlık sınıfları kaldırılarak öğrenim süreleri 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir" (Köse, 2006, s. 338). Bu kurumlar, 2006 yılında yapılan düzenleme ile

"…anadolu ibaresi kaldırılmış…Güzel Sanatlar Lisesi olarak adlandırılmıştır. 2009 yılında ise yapılan yeni düzenleme ve değişikliklerle Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri adını almış ve ardından 2013 yılında yapılan düzenleme ile Güzel Sanatlar Lisesi adını almıştır" (Yiğit, 2014, s. 24).

Öncelikle, "…güzel sanatlara yönelik programlar uygulanan yüksek öğretim kurumlarının bulundukları yerler tercih edilmek suretiyle, güzel sanatlar faaliyetlerine elverişli yerlerde…" (Yıldız'dan aktaran Yıldız, 2013, s. 5) açılması planlanan güzel sanatlar liseleri günümüzde 69 ilde 73 kurum ile hizmet vermektedir (MEB, 2015).

Resim ve müzik olmak üzere iki branşta eğitim veren güzel sanatlar liseleri, "…eğitim aldığı sanat dalında iyi yetişmiş, sanatçı kişiliğe sahip, alanında mesleki bilgi ve becerilerle donatılmış, kültürlü bireyler yetiştirmek ve bu bireyleri öncelikle, eğitim aldığı sanat alanının devamı niteliğinde olan bir yükseköğretim kurumuna hazırlamak gibi önemli görevleri üstlenmiştir" (Albuz, 1996, s. 193). Güzel sanatlar liselerinin, "…öğrencilere erken yaşta müzik eğitimine başlama şansı tanıması ve bu doğrultuda üniversitelerin ilgili bölümlerine hazırlayıcı bir eğitim sunması mesleki müzik eğitimi adına son derece önemlidir" (Apaydınlı, 2006, s. 6).

Güzel sanatlar liselerine öğrenci alımı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü' nün 18.05.2015 tarihli genelgesi uyarınca, ortaokul ve imam hatip ortaokullarını bitirmiş adaylar arasından özel yetenek sınavı ile yapılmaktadır. Adayların değerlendirilmesi, yetenek sınavının % 70' i ile, yüzlük sisteme dönüştürülen ortaöğretim yerleştirme puanının % 30' u alınarak 100 tam puan üzerinden yapılmakta, yetenek sınavında 50 puan barajının altında kalan adaylar başarısız sayılmaktadır (Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2015). Milli Eğitim Bakanlığı' nın 2014-2015 örgün eğitim istatistikleri raporuna göre bu okullarda toplam 13.123 öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2015, s. 125).

Güzel sanatlar liselerinde görev yapacak öğretmenlerin seçimi ise, 17.04.2015 tarihli ve 29.329 sayılı resmî gazetede yayınlanan, "Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği" nde yer alan hükümler uyarınca yapılmaktadır. Söz konusu yönetmeliğin 32. Maddesine göre, güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerine atanacak adaylarda, "a) Başvuru tarihi itibarıyla görev yapılan alanın, atanmak istenilen alana uygun olması, b) Başvurunun son günü itibarıyla Bakanlık kadrolarında adaylık dâhil en az üç yıl öğretmenlik yapılmış olması, c) Bakanlıkça yapılacak değerlendirme ve uygulama sınavında başarılı olma, şartları aranır" (Resmî Gazete, 2015). Başvuruda bulunan adaylar öncelikle, beş kişiden oluşan değerlendirme ve uygulama sınavı komisyonu tarafından belirli kriterlere göre değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda adaylar aldıkları puana göre sıralanır, ilan edilen kadro sayısının üç katı kadar aday uygulama sınavına girmeye hak kazanır. Belli kriterlere göre yapılan bu uygulama sınavından 60 ve üzeri puan alan adaylar başarılı sayılır. Uygulama sınavında başarılı olan adayların atamaya esas teşkil edecek olan puanları, yapılan değerlendirme ve uygulama sınavından elde edilen puanların aritmetik ortalaması ile elde edilir (Resmî Gazete, 2015). Milli Eğitim Bakanlığı' nın 2014-2015 örgün eğitim istatistikleri raporuna göre, güzel sanatlar liselerinde toplam 1917 öğretmen görev yapmaktadır.

Kendine has özel amaçları ile 1989-1990 eğitim-öğretim yılından bu yana hizmet veren güzel sanatlar liselerinin ders programlarında, genel kültür derslerinin yanı sıra alan derslerine de yer verilmektedir.

Talim ve Terbiye Kurulu' nun 27.01.2014 tarih ve 6 sayılı kararı ile kabul edilen programın yanısıra, 29.06.2016 tarih ve 43 sayılı karar ile, 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere ortaya konan müzik alanı ders programı da halen kullanılmaktadır.

1.3. Müziksel İşitme Okuma ve Yazma

Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit etme işi gramer yani dil bilgisinin çalışma alanına girer (Çağbayır, 2007). Müziği bir meslek olarak seçen kişiler öncelikle, müziksel iletişim sürecinin ve müzik sanatının/dilinin yapısını, kurallarını, işleyişini, yani dil bilgisini/gramerini öğrenmek durumundadırlar. "Seslerin sanatı olarak tanımlayabildiğimiz müzik, yalnızca işitme duyumuz aracılığı ile yorumlanabilir. Bundan dolayı müziksel anlayışımızın kapsamı müziksel işitme farkındalığımızın sınırları ile kısıtlıdır" (Burge' dan aktaran Şengül, 2006, s. 8). Söz konusu sınırları genişleterek, bireylerin müziksel bilgi, algı ve becerilerini geliştirmek ise ancak, müziksel işitme okuma ve yazma (MİOY) eğitimi ile mümkündür.

Müziksel işitme okuma ve yazma eğitimi "…müziksel işitme-algılama, müziksel okuma, müziksel yazma, müziksel belleme, müziksel düşünme (tasarlama), müziksel yaratma, müziksel çözümleme ve müziksel değerlendirmeye ilişkin davranış değişikliklerini hedefleyen yapısıyla mesleki müzik eğitiminin en temel alanı durumundadır" (Özgür ve Aydoğan' dan aktaran Ermiş, 2009, s. 7). **"**Geleneksel anlamda işitme eğitimi, bireyin sesleri, ses örgülerini, ritmik, melodik ve armonik yapıları ayrı ya da bir bütün olarak algılamasını, müzik yazısına veya simgesine dönüştürmesini, bellek gelişimi ve solmizasyon (solfej) yanı sıra müziksel yaratıcılık çalışmalarını kapsar" (Kalyoncu' dan aktaran Bağcı, 2009, s. 11).

> "Müziksel işitme, genel olarak, çevreden gelen müziksel uyaranları alma, alınan uyaranlar ve oluşan uyarımlardan uygun biçimde etkilenme ve bu etkilere uygun tepkilerde bulunma yoluyla kendini belli eder. Buna göre müziksel işitme yeteneği, çevreden işitme yoluyla gelinen veya alınan müziksel uyarımlarla oluşan müziksel etkilere uygun müziksel tepkide bulunma ile nitelik kazanır" (Ermiş, 2009, s. 6).

"Müziksel okuma, müzik yazısını, müziğin harfleri olarak nitelendirilebilecek notaların ad, yükseklik, süre (ritim), hız (tempo), gürlük ve ayrıntılarıyla seslendirmedir" (Özgür ve Aydoğan, 2004; 4). Müziksel okuma, okumanın niteliğine göre (çalgı ile okuma, ön okuma, makamsal okuma, bireysel okuma, çok sesli okuma vb.) birçok şekilde gerçekleştirilebilir. Müziksel okuma çalışmaları ile müzik eğitimi alan bireylere, bir müzik yazısını doğru olarak okuyabilme, seslendirebilme becerisi kazandırmak amaçlanır. Müziksel yazma ise, işitilen sesleri veya müziksel tasarımları, müziksel yazı diline ait işaret ve terimleri kullanarak yazıya dökme işidir. Kişiye, müziksel dilin öğelerini en etkin bir biçimde kullanma fırsatı veren müziksel yazma çalışmaları ile müziksel düşünme ve tasarımlama gelişir.

"Müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimi mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturmakta, mesleki müzik eğitimi için gerekli olan diğer temel dersler de müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminin yardımı ile gelişmektedir. Bir başka deyişle müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimi her düzeyde müzik eğitiminin…" (Ermiş, 2009, s. 6) temelini oluşturmaktadır.

Resim ve müzik alanlarında, 4 yıl süre ile, ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim veren güzel sanatlar liselerinde ortak genel kültür derslerinin ve seçmeli derslerin yanı sıra, teorik ve uygulamalı alan dersleri de okutulmaktadır. Bir ders olarak, mesleki müzik eğitimi veren ku-

rumların programlarında, geçmişten günümüze değin kulak terbiyesi, işitme eğitimi, müziksel algılama gibi farklı adlarla fakat benzer içerikle yer alan müziksel işitme okuma ve yazma eğitimi, güzel sanatlar liselerinin müzik bölümü ders programında da yer almaktadır.

1.4. Problem Durumu

Ülkemizde öğretmenlik mesleği standartlarının belirlenmesine ve yeterliğe dayalı öğretmen yetiştirmeye ilişkin çalışmalar, oldukça kısa bir geçmişe sahiptir. Günümüz itibariyle, ortaöğretim kurumlarında ve özellikle de güzel sanatlar liselerinde görevli öğretmenlere yönelik olarak bakanlık nezdinde planlanıp tamamlanmış büyük ölçekli bir çalışma bulunmamaktadır. Bünyesindeki bölümlere özel yetenek sınavıyla öğrenci alan, ve bu öğrencileri asıl olarak, ilgili yükseköğretim programlarına hazırlayan yapısıyla adeta birer mesleki/teknik ortaöğretim kurumu olan güzel sanatlar liseleri göz önüne alındığında bu durum, üzerinde durulması gereken bir problem olarak görülmüş; bu kurumların müzik bölümü ders programlarında yer alan, temel alan dersi konumundaki müziksel işitme okuma ve yazma dersini yürütmekte olan öğretmenlerin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterliklerinin belirlenmesi, araştırmaya konu edilmiştir.

1.4.1. Alt Problemler

Belirlenen problem durumunu alt başlıklar altında daha ayrıntılı bir biçimde irdeleyerek, bir çözüme kavuşturmak adına belirlenen alt problemler şöyledir;

1. Delphi paneli birinci tur sonuçlarına göre GSL' de görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterlikleri nelerdir?

2. Delphi paneli ikinci tur sonuçlarına göre GSL' de görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterlikleri nelerdir?

3. Delphi paneli üçüncü tur sonuçlarına göre GSL' de görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterlikleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, GSL' nin müzik bölümlerinde görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin (hizmet öncesi ve/veya hizmet içi eğitim yaşantıları vasıtasıyla/sonucunda) sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterliklerinin, yine GSL' nin müzik bölümlerinde görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü MEABD' de görev yapan ilgili öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda belirlenerek bir tasarı halinde ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.6. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, konu edindiği özel alanda bugüne dek yapılmış bir çalışmanın bulunmaması; müzik öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarının yapılandırılmasında, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminin planlanmasında, öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesinde, öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılabilecek kılavuz niteliğinde bir tasarı ortaya koyması ve alanda yapılacak benzer çalışmalar için örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

1.7. Varsayımlar

Bu araştırma;

1. Görüşlerine başvurulan GSL müzik bölümlerinde görevli MİOY dersi öğretmenleri ile eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü MEABD' de görevli ilgili öğretim elemanlarının, MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gerek özel alan yeterliklerinin belirlenmesi hususunda geçerli ve güvenilir bilgi edinilebilir birer kaynak olduğu,

2. Veri toplama yöntemi olarak kullanılan Delphi tekniğinin, araştırmanın konusu, amacı ve yöntemine uygun özellikler taşıdığı,

3. Birer veri toplama usûlü olarak posta ve e-postanın, Delphi tekniğinde kullanılabilir olduğu,

4. Toplanan verilerin analizinde kullanılan SPSS 16 paket programı ile, güvenilir sonuçlar elde edilebildiği varsayımlarına dayanmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. GSL müzik bölümlerinde görevli MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterlikleri ile,

2. Bu yeterlikleri belirlemek amacıyla görüşlerine başvurulan GSL müzik bölümlerinde görevli MİOY dersi öğretmenleri ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü MEABD' de görevli ilgili öğretim elemanları ile,

3. Araştırmanın yürütüldüğü zaman dilimi ve bu dönemde mevcut koşullar ile,

4. Veri toplama yöntemi olarak, literatür tarama ve toplam üç turda tamamlanan Delphi yöntemi ile,

5. Elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatstiksel çözümlemeler, bu çözümlemeler ile elde edilen bulgular, ve bu bulguların yorumlanması neticesinde varılan yargılar ile,

6. Araştırmacının sahip olduğu, mesleki bilgi ve görgü birikiminin yanı sıra sağlayabildiği olanaklar ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntem ve araçları ile verilerin analiz edilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Konu edinilen problem durumu ve bu duruma çözüm getirmek üzere belirlenen alt problemlerin ifade ediliş tarzı da göz önüne alındığında, GSL müzik bölümlerinde görev yapan MİOY dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan bilgisi yeterliklerini; yine bu okullarda görev yapmakta olan MİOY dersi öğretmenlerinin ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü MEABD' de görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, bilgi ve deneyim birikimlerinden kaynaklanan mevcut görüşleri doğrultusunda belirleyerek kılavuz niteliğindeki örnek bir tasarı halinde ortaya koymayı amaçlayan betimsel nitelikteki bu araştırmada, tarama modeli esas alınmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma sonuçlarının genellenmesinden ziyade katılımcıların yüz yüze gelmeksizin, araştırma konusuna ilişkin öznel görüşlerini bildirmelerini ve oluşturulan genel çerçeve üzerinde, bir uzlaşmaya (fikir birliği/konsensüs) varmalarını sağlamak amacıyla bu araştırmada da kullanılan Delphi tekniğinde esas olan, anonim bir ortak görüş ortaya koymaktır. Yani katılımcı gruba ait görüşlerin, bir üst kümeye mal edilmesi amaçlanmaz. Bunun yanında katılımcıların, ilgili alanda uzman kişiler olması önem arz etmektedir. "Delphi araştırmalarının başarısı büyük ölçüde ilgili alanlardaki uzman kişilerin seçimine bağlıdır. Uygun uzmanların seçimi Delphi çalışmalarının güvenirliğini artıran en önemli özelliktir" (Arık ve Kutlu, 2013, s. 169).

Bu araştırmada, MİOY eğitimi alanında uzman olduğu düşünülerek, belirlenen amaca ulaşmada görüş bildirmesi beklenen çalışma grubu, araştırmanın yapıldığı dönemde hizmet vermekte olan GSL' nin müzik bölümlerinde görevli MİOY dersi öğretmenleri ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerine bağlı MEABD' de görevli ilgili öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Çalışma grubunun bu şekilde belirlenmesinin nedeni, görüş bildirerek alana katkı sağlama hususunda her bireye fırsat sunup veri çeşitliliğinin sağlanması ve bizzat sahada görev yapmakta olan öğretmenlerin yanısıra öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinden sorumlu temel kurumlarda görev yapan ilgili öğretim elemanlarının, özel alan bilgisi yeterlikerinin belirlenmesinde en güvenilir birer bilgi kaynağı olarak addedilmeleridir.

2.3. Verilerin Toplanması

Delphi tekniği, karmaşık bir problem durumunun çözümünde, grup içi etkileşim/uzlaşma sağlamak üzere yapılandırılan ve çalışma grubunu oluşturan uzmanların kişisel görüş bildirmelerine izin verildiği ölçüde etkililiği artan bir iletişim sürecidir (Linstone & Turoff, 1975, s. 3). Teknik, "…II. Dünya Savaşı' ndan sonra (1946) RAND Şirketi tarafından acil savunma ve dünya ekonomik durumu konularında konu ile ilgili seçilmiş uzmanların yüz yüze gelmeden ortak görüşlerinin alınması amacıyla geliştirilmiştir" (Demirel, 2012, s. 79).

"Genel olarak Delphi tekniği üç temel özelliğe sahiptir: katılımda gizlilik, grup tepkisinin istatistiksel analizi ve kontrollü geri besleme" (Dalkey' den aktaran Şahin, 2001, s. 216). Her biri, bir önceki uygulamadan elde edilen sonuçlara göre yapılandırılan ve birbiri ardınca gerçekleştirilen anket uygulamalarına dayanan Delphi tekniğinde katılımın gizliliği ilkesi her bir katılımcının, bilgi ve deneyimlerine dayalı kişisel görüş ve eğilimlerini, diğer katılımcılardan etkilenmeksizin ifade etmesine olanak tanır. Delphi tekniğinde, uygulanan anketlerin "…istatistiksel analizi tamamlandıktan sonra analiz sonuçları, yani anketi yanıtlayanların genel eğilimleri bir sonraki anketle birlikte katılımcılara iletilir. Bu şekilde bireyler düşüncelerini kendilerine iletilen sonuçlarla, farklı görüş ve yaklaşımlarla karşılaştırarak yeniden gözden geçirirler" (Şahin, 2001, s. 216).

Delphi tekniği, başlangıçta gelecekteki olaylar ve eğilimleri yordamak için kullanılmaya başlanmışsa da bugün için kullanım alanı genişlemiştir (olayları ve eğilimleri kestirme; ihtiyaç analizi; yetişek/programın planlanması; pazar araştırması; standartların oluşturulması; kurum ve kuruluşların amaçlarının belirlenmesi; politikalar geliştirme) (Demirel, 2011, s. 89).

> "Yeterlik alanları ve yeterlikler belirlenirken alanda uzmanlaşmış ve bu yeterlikleri sergileyen bireylerin görüşlerini almak yapılacak çalışmalarda büyük rol oynayacaktır…Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi sürecinde, öğretmen görüşlerinin alınması ve bunların sistemli bir şekilde araştırmalara dahil edilmesi gereklidir. Bu durumda yeterlik-

leri öğretmenin belirlemesi ve bu konuda söz sahibi olması eğitimde kaliteyi artırmak adına önemlidir" (Arık ve Kutlu, 2013, s. 168).

Ardışık anket uygulamalarına dayanan Delphi tekniği/paneli/süreci, teorik olarak, uzlaşma sağlanıncaya dek sürdürülebilir. Ancak birçok araştırmacı, üç turda/yinelemede gerçekleştirilen anket uygulamalarının, görüşüne başvurulan uzmanların uzlaşı sağlamaları konusunda çoğu çalışma için yeterli olduğunu belirtmektedir (Hsu & Sanford, 2007, s. 2). Veri toplama yöntemi olarak yararlanılan Delphi tekniği bu araştırmada üç turda tamamlanmıştır.

İlk turda kullanılmak üzere hazırlanan anket formu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı itibariyle hizmet vermekte olan GSL' lerde görev yapan MİOY dersi öğretmenleri ile eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerine bağlı MEABD' de görev yapan ilgili öğretim elemanlarına posta yolu ile gönderilmiştir.

Araştırmanın amacına, önemine ve Delphi tekniğine ilişkin özet bilgiler içeren bir sunuş metni, katılımcı bilgilerine ayrılan bir bölüm ve bir adet açık uçlu sorudan oluşan Delphi tekniği birinci tur anketi, 22 öğretmen ve 17 öğretim elemanı olmak üzere toplam 39 MİOY eğitimcisi tarafından cevaplanmış, posta veya e-posta yoluyla araştırmacıya ulaştırılmıştır.

Birinci turda elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara dayanılarak hazırlanan ikinci tur anketi, önceki uygulamaya katılan 39 alan uzmanına, tercihleri dolayısıyla e-posta yolu ile gönderilmiştir. Bu anket formunun sunuş metninde, birinci turun tamamlanması sürecine ilişkin geri bildirim niteliğindeki bilgilere ve ikinci tur kapsamındaki işlem basamaklarına özet olarak yer verilmiştir. Anket formunda, alan bilgisi başlığı altında toplanmış 19 yeterlik maddesi yer almaktadır. Katılımcılardan, önem/gereklilik düzeyini göz önünde bulundurarak her bir yeterlik maddesine, ifade ettiği anlam da açıklanan rakamsal dizgede 1 ile 7 arasında bir değer biçmeleri istenmiştir. Toplam 35 alan uzmanı (22 öğretmen ve 13 öğretim elemanı) tarafından cevaplanan bu anket formları araştırmacıya, yine e-posta yolu ile ulaştırılmış; ayrıca katılımcılar, ikinci turda elde edilen verilerin analizi ve bir sonraki aşamada izlenecek yol hakkında ileriye dönük olarak bilgilendirilmiştir.

Delphi tekniğinin ve veri toplama sürecinin son aşaması olan üçüncü turda kullanılmak üzere, bir önceki uygulamaya ilişkin kişisel görüşleri içermesi dolayısıyla her katılımcı için ayrı ayrı hazırlanan anket formu da, önceki uygulamaya katılan 35 alan uzmanına e-posta yolu ile gönderilmiştir. Anket formunun sunuş metninde formun nasıl hazırlandığına, ne içerdiğine, katılımcıların formu nasıl doldurması gerektiğine ve bu aşamada elde edilen verilerin analizi sonucunda, araştırmada nasıl bir seyir izleneceğine ilişkin bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir. Anket formunda, birinci tur sonucunda oluşturulan öğretmen yeterlikleri, bu yeterliklere ilişkin ikinci tur sonunda elde edilen istatistiksel bulguların bir kısmı ve bu araştırma için ifade ettiği anlam ile katılımcının ikinci turda verdiği yanıtlar yer almaktadır. Bu turda katılımcılardan, bir önceki uygulama sonucunda elde edilen grup tepkisine ilişkin parametreleri ve önceki cevaplarını göz önünde bulundurarak, önem/gereklilik düzeyine göre her bir yeterlik maddesine 1 "en az",7 ise "en çok" anlamına gelen rakamsal dizgede yeniden bir değer biçmeleri istenmiştir. Anket formları toplam 30 alan uzmanı (18 öğretmen ve 12 öğretim elemanı) tarafından cevaplandırılarak araştırmacıya ulaştırılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Birinci Delphi paneline iştirak eden 39 katılımcının, formda yer alan bir adet açık uçlu soruya verdiği yanıtlar nitel özellikler göstermektedir. Dolayısıyla bu verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. "Nitel veri analizi, araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri (pattern) ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir" (Bogdan ve Biklen' den aktaran Özdemir, 2010, s. 328). "Nitel veri analizinin temel amacı, bireylerin öznel bir şekilde yapılandırdıklarının sistematik olarak anlamlaştırılması ve sonuç olarak da kavramsallaştırılması ya da kuramsallaştırılmasıdır" (Ekiz, 2009, s. 73). Dayandığı ilke ve yöntemler ile, nicel veri analizinden oldukça farklı özellikler gösteren nitel veri analizi, kuramsal ve uygulamalı çalışmalar bakımından da nispeten kısa bir geçmişe sahiptir. Dolayısıyla nitel verilerin analizinde, nicel veri analiz geleneğinde olduğu gibi bir standartlaşma yoktur. Bunun da ötesinde, alanda çalışma yapan kuramcılar ve araştırmacılar böyle bir standartlaşmanın, nitel verinin doğasına ve yapısına aykırı olduğunu vurgulamakta, nitel veri analiziyle ilgili olarak birbirinden farklı yöntem ve modeller ortaya koymakta ve kullanmaktadırlar. Nitel araştırmalar, dolayısıyla da nitel verilerin analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esnekli anlamına gelir ve birtakım yeni yaklaşımları gerektirir. Kendisine hareket imkanı sağlayan bu şartlar altında araştırmacının, var olan analiz yöntemlerini gözden geçirerek kendi araştırması için bir veri analiz planı geliştirmesi beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 219).

Nitel veri analizinde en sık kullanılan iki temel yöntem vardır: betimsel analiz ve içerik analizi. Betimsel analizde, "…araştırmada kullanılan gözlem, görüşme ve doküman (belge) gibi veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar temele alınarak analiz edilir. Analizlerde, temele alınan soru ya da konu başlık haline getirilerek, başlığa uygun olan verilerden doğrudan doğruya alıntı yapılarak analizler ortaya konur" (Ekiz, 2009, s. 75). İçerik analizi ise "…ikinci dereceden bir okumadır. Bunun, ilk bakışta göze çarpan ve görünen yanları aşmayı sağlayan daha verimli ve anlamlı bir okuma olması hedeflenmektedir. *A priori* olarak ilk bakışta kavranan şeyler, teknik betimleme ve anlama mekanizmalarıyla denetlenmekte ve test edilmektedir" (Bilgin, 2006, s. 8). Bu süreçte ilk olarak veri seti, belirli bir analiz birimi (sözcük, cümle vb.) ile kodlanır. Bu kodlama "…mesajın anlamı üzerinde bir işlem yapmak demektir. Bu işlem tamamen nötr değildir; mesajın anlamını birtakım kategorilere bölerek indirgemek, mesajın bütünü ile mesajın indirgenmiş şekli arasında bir özdeşlik ya da en azından bir benzerlik bulunduğu varsayımına dayanmaktadır" (Bilgin, 2006, s. 12). Verilerin, içeriği göz önüne alınarak bazı kodlara indirgenmesi işlemi, "…anlam maddelerinin (item) sınıflandırılmasını ve frekanslarının belirlenmesini sağlamaktadır. Belirli ölçüler, sayılar ve kategorilerin kullanılması nedeniyle 'taksonomik' bir yöntem niteliği taşımaktadır" (Bilgin, 2006, s. 13). Daha sonra ise bu kodlar, alanyazına dayanarak önceden belirlenmiş veya araştırma sürecinde araştırmacı tarafından belirlenmiş temalar altında toplanır. Bu sayede verilerin tanınması ve birbirleriyle olan ilişkilerinin ortaya konması mümkün olur. Sürecin son aşamasında ise bulgular, araştırmacı tarafından yorumlanır ve bazı sonuçlara ulaşılır.

Delphi tekniği birinci tur sonucunda nitel verilerin elde edildiği araştırmanın ilk aşamasında öncelikle, anket formları tek tek incelenerek alan uzmanlarının belirttiği görüşler maddeler halinde listelenmiştir. Bu işlem sonucunda toplam 176 ifade elde edilmiştir. Birçoğu birden çok yeterliği işaret eden bu maddeler yorumlanıp benzer ifadeler bir araya getirilmiştir. Bir araya getirilen ifadeler için önce daha geniş anlamlı ve kapsamlı birinci düzey kodlar, daha sonra ise bu kodları niteleyen daha dar anlamlı ikinci düzey kodlar belirlenmiştir. Son olarak ise belirlenen bu kodlardan yola çıkılarak yeterlik maddeleri oluşturulmuştur. Verilerin sayısallaştırılması

hususunda ise, alanda en sık kullanılan analiz ve sunum yöntemlerinden sıklık (f) ve yüzdelik (%) değerler kullanılmıştır. Burada sıklık, aynı yeterliği işaret eden katılımcı ifadelerinin sayısını, yüzdelik ise bu ifadelerin, aynı yeterlik alanı altında yer verilebilecek olan ifadelerin tümü içerisindeki ağırlığını belirtmektedir. Araştırmada, elde edilen nitel verilerin kodlara indirgenerek sayısallaştırılması işlemi, belirlenen yeterlik maddelerini bir önem veya öncelik sırasına koymaktan ziyade, analizi ve elde edilen bulguları daha somut, anlaşılır ve güvenilir kılarak okuyucuya sunmak amacıyla yapılmış ve tablolaştırılmıştır.

İkinci ve üçüncü Delphi paneli sonunda elde edilen nicel veriler ise; tek tek kişilerin değil katılımcı grubun ortak görüşüne, olumlu veya olumsuz yönde bir uzlaşma sağlamaya odaklı olan Delphi yönteminin doğası gereği yüzdelik (%), aritmetik ortalama (AO), medyan (Mdn), standart sapma (SS) ve çeyrekler arası fark (ÇAF) gibi merkezi yığılma ve merkezi dağılma ölçüleri kullanılarak analiz edilmiştir.

İkinci ve üçüncü Delphi uygulaması sonucunda elde edilen verilerin analizi gerekli olmakla birlikte grubun, yeterlik maddeleri üzerinde bir uzlaşmaya varıp varmadıkları veya uzlaşma var ise bunun hangi yönde olduğu hakkında karar vermede yeterli değildir. Karar verme veya "… değerlendirme, elde edilen ölçme sonuçlarından bir anlam çıkarmak için, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır" (Atılgan, 2013, s. 350). Yurt içi ve yurt dışında Delphi tekniği kullanılarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, gerek verilerin analizinde gerekse de ölçümlerin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütlerde araştırmacıların birbirinden farklı yollar izledikleri görülmektedir. Bu araştırmada ise Şahin (2009) tarafından belirlenen çok yönlü uzlaşma göstergeleri temel alınmış; ancak yeterlik maddeleri üzerindeki uzlaşma durumunun güçlendirilmesi amacıyla bazı ölçütler daraltılmış, bazılarında ise asgari düzey yükseltilmiştir. Belirlenen göstergelerin sınırları dışında kalan yeterlik maddeleriyle ilgili olarak ise, bu maddeler üzerinde uzlaşmanın olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada kullanılan uzlaşma ölçütleri Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. *Uzlaşma Ölçütleri*

Uzlaşma	Uzlaşma Göstergeleri
Pozitif Yönlü Uzlaşma	Eğer medyan ≥ 5 ve ÇAF ≤ 1 ise
	Eğer medyan ≥ 5 ve ÇAF ≤ 2 ise ve 5-7 frekansı ≥ % 80 ise
Negatif Yönlü Uzlaşma	Eğer medyan ≤ 3 ve ÇAF ≤ 1 ise
	Eğer medyan ≤ 3 ve ÇAF ≤ 2 ve 1-3 frekansı ≥ % 80 ise

Ayrıca, grup görüşünün süreç içerisinde olumlu veya olumsuz yönde farklılaşma olasılığı göz önünde bulundurularak, ikinci tur sonunda önemli/gerekli görülmeyen yeterlik maddelerinin elenmemesi, bu işlemin üçüncü tur sonuna bırakılarak tasarıya son şeklinin verilmesi kararlaştırılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Delphi Paneli Birinci Tura İlişkin Bulgular ve Yorum

Delphi tekniği kapsamında gerçekleştirilen birinci anket uygulamasına katılarak görüş bildiren alan uzmanları, özel alan bilgisi yeterlik alanı altında değerlendirilebilecek olan ve bir kısmı birden çok yeterliğe işaret eden toplam 176 yeterlik maddesi/cümlesi sıralamışlardır. Aynı

yeterliğe işaret ettiği değerlendirilen ifadelerin sayısı ve özel alan bilgisi başlığı altında değerlendirilebilecek tüm ifadeler içerisindeki ağırlığı, bu ifadeler için belirlenen birinci ve ikinci düzey kodlar ile bu ifade ve kodlardan yola çıkılarak oluşturulan daha geniş kapsamlı yeterlik maddeleri Tablo 2' de sunulmuştur.

Tablo 2. *Delphi Tekniği Birinci Tur Bulguları*

YETERLİKLER	2.DÜZEY KODLAR	1.DÜZEY KODLAR	İFADELERİN	
			f	%
1. Müziğin ve müzik eğitiminin insan yaşamındaki yerini ve önemini açıklayabilme	eğitim yaşamboyu önem	müzik	3	1,7
2. MİOY eğitiminin müzik eğitimi içindeki yerini ve önemini açıklayabilme	yer önem	mioy	3	1,7
3. Müzik yazısını, terim ve işaretlerini doğru olarak kullanabilme	yazı terim işaret	müzik dili	6	3,4
4. Yatay ve dikey müziksel yapıları doğru olarak algılayabilme	yatay dikey	müziksel algılama	17	9,65
5. İyi düzeyde müziksel okuma ve yazma yapabilme	-	müziksel okuryazarlık	22	12,5
6. Türk ve Batı müziğine ilişkin kuramsal bilgileri kavrayabilme	Türk Batı	kuram	28	15,9
7. Türk ve Batı müziğinde kullanılan çokseslendirme tekniklerini kavrayabilme	Türk Batı	çokseslendirme	20	11,36
8. Türk ve Batı müziğinde kullanılan çokseslendirme tekniklerini kullanabilme	Türk Batı kullanma	çokseslendirme	9	5,11

9. Türk ve Batı müziği tarihine ilişkin temel bilgileri kavrayabilme	Türk Batı	müzik tarihi	4	2,27
10. Türk ve Batı müziğinde kullanılan müzik biçimlerini kavrayabilme	Türk Batı	biçim	6	3,4
11. Türk ve Batı müziğinde kullanılan çalgıları ve özelliklerini kavrayabilme	Türk Batı	çalgı	2	1,13
12. Doğru ses üretme ve şarkı söylemeye ilişkin kuralları kavrayabilme	sağlık teknik	şan	2	1,13
13. Doğru ses üretme ve şarkı söylemeye ilişkin kuralları uygulayabilme	teknik kullanma	şan	3	1,7
14. İyi düzeyde piyano çalabilme	hakimiyet çalma	piyano	18	10,22
15. Türk ve Batı müzik kültürüne ait en az bir çalgı çalabilme	Türk Batı çalma	çalgı	4	2,27
16. Ses ve çalgı ile iyi düzeyde deşifre yapabilme	okuma çalma	deşifre	14	7,95
17. Tonal ve modal ezgilere farklı çalgılar ile iyi düzeyde eşlik yapabilme	tonal modal piyano Türk	eşlik	28	15,9
18. Farklı müzik kültürlerine ve türlerine ilişkin temel özellikleri kavrayabilme	kültür tür çeşitlilik	müzik	6	3,4
19. Nota yazım programlarını kullanabilme	nota yazma kullanma	program	6	3,4

Katılımcı ifadelerini temsil eden kodlara dayanılarak oluşturulup özel alan bilgisi yeterlik alanı altında toplanan bu 19 yeterlik maddesi daha çok, hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde kuramsal ve uygulamalı alan dersleriyle öğretmen adayına kazandırılabilecek nitelikte olup genelden özele doğru müzik, müzik eğitimi ve MİOY eğitimi kavramlarını, bu kavramların yapısını, işlevini, önemini ve birbirleriyle olan bağıntılarını anlayıp açıklayabilmeyi, farklı müziksel yapıları (dikey-yatay, tek sesli-çok sesli) doğru olarak algılayıp iyi düzeyde müziksel okuma yazma yapabilmeyi, Türk ve Batı müziğine ilişkin kültürel, kuramsal, teknik bilgilerin yanında uygulamaya dönük bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Uzmanların, alan bilgisiyle ilgili olarak en sık işaret ettiği yeterliklerden bazıları sırasıyla 6' ncı, 17' nci, 5' inci, 7' nci, 14' üncü, 4' üncü ve 16' ncı maddelerdir. Yani alan uzmanlarına göre, GSL' de görev yapan bir MİOY dersi öğretmeni öncelikle, Türk ve Batı müziği kuramları hakkında bilgi sahibi olmalı; özellikle müziksel okuma çalışmalarında sessel ekseni destekleyip etkisini güçlendirerek okumayı kolaylaştırmak amacıyla, tonal ve modal ezgilere farklı çalgılar ile eşlik edebilmeli; müziksel dilin

öğelerini gözeterek iyi düzeyde müziksel okuma ve yazma yapabilmeli; Türk ve Batı müziğinde kullanılagelen yatay ve dikey çok seslendirme teknikleri hakkında bilgi sahibi olmalı; iyi düzeyde piyano çalabilmeli; işittiği veya gördüğü farklı müziksel yapıları doğru olarak algılayabilmeli ve gerek ses gerekse de çalgı ile iyi düzeyde deşifre (ilk okuma) yapabilmelidir.

3.2. Delphi Paneli İkinci Tura İlişkin Bulgular ve Yorum

Delphi tekniği ikinci tur anket uygulamasına katılan alan uzmanlarının, alan bilgisi başlığı altındaki yeterlik maddelerine, önem/gereklilik durumlarını göz önünde bulundurarak bir değer biçmeleri sonucunda bazı sayısal veriler elde edilmiştir. Yeterlik maddelerine ilişkin bu verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen aritmetik ortalama (AO), standart sapma (SS), medyan (Mdn), çeyrekler arası fark (ÇAF) ve frekanslara ilişkin yüzdelik (%) gibi merkezi yığılım ve dağılım ölçüleri ile, bu ölçülerin belirlenen uzlaşma ölçütleriyle karşılaştırılması sonucunda varılan yargılar Tablo 3' te sunulmuştur.

Tablo 3. *Delphi Tekniği İkinci Tur Bulguları*

Yeterlik No	AO	SS	Mdn	ÇAF	Frekans %			Uzlaşma Durumu[2]
					1-3	4	5-7	
1	5,60	1,701	6	2	14,3	5,7	80	PU
2	6,31	1,022	7	1	0	8,6	91,4	PU
3	6,60	0,775	7	1	0	2,9	97,1	PU
4	6,60	0,695	7	1	0	2,9	97,1	PU
5	6,60	0,976	7	0	2,9	2,9	94,2	PU
6	6,26	1,221	7	1	5,7	8,6	85,7	PU
7	5,97	1,124	6	2	2,9	11,4	85,7	PU
8	5,94	1,027	6	1	2,9	8,6	88,5	PU
9	5,74	1,146	6	2	2,9	14,3	82,8	PU
10	5,83	1,403	6	2	11,5	5,7	82,8	PU
11	4,94	1,714	5	2	17,2	14,3	68,5	UY
12	5,71	1,619	6	2	8,6	8,6	82,7	PU
13	5,54	1,868	6	2	14,3	2,9	82,8	PU
14	6,20	1,106	7	1	0	14,3	85,7	PU
15	6,20	1,410	7	1	5,7	5,7	88,6	PU
16	6,54	0,817	7	1	0	5,7	94,3	PU
17	6,06	1,349	7	2	2,9	8,6	88,5	PU
18	5,43	1,520	6	3	8,6	17,1	74,3	UY
19	5,63	1,330	6	2	5,7	8,6	85,6	PU

[2] PU (Pozitif yönlü uzlaşma), NU (Negatif yönlü uzlaşma), UY (Uzlaşma yok)

İkinci tur sonunda ulaşılan bulgular incelendiğinde uzmanların, alan bilgisine ilişkin bu yeterliklerden toplam 17 madde üzerinde olumlu anlamda bir uzlaşmaya vardıkları görülmektedir. Bu yeterlik maddelerinin aritmetik ortalamaları 5,54 ile 6,60; standart sapmaları 0,695 ile 1,868; medyanları 6 ile 7; çeyrekler arası farkları 0 ile 2; 5-7 frekanslarının toplam ağırlığı ise % 80 ile % 97,1 arasında değişen değerler almıştır. Bazı maddelerde standart sapma ve çeyrekler arası farkın yüksek olmasına rağmen olumlu yönde uzlaşma sağlanmasının sebebi, maddelere ilişkin aritmetik ortalama ve medyan değerlerinin yüksek olması ve dolayısıyla olumsuz görüşlerin, grup tepkisinin yönünü değiştirmede yetersiz kalmasıdır. Belirlenen ölçütlerden farklı olarak, aritmetik ortalaması 6' nın üzerinde olup standart sapması 1'in altında olan ve dolayısıyla üzerinde yüksek düzeyde bir uzlaşmanın sağlandığı söylenebilecek 3, 4, 5 ve 16 numaralı maddeler sırasıyla "Müzik yazısını, terim ve işaretlerini doğru olarak kullanabilme"; "Yatay ve dikey müziksel yapıları doğru olarak algılayabilme"; "İyi düzeyde müziksel okuma ve yazma yapabilme" ve "Ses ve çalgı ile iyi düzeyde deşifre yapabilme" şeklinde ifade bulmuştur.

Belirlenen ölçütler karşılanamadığı için, üzerlerinde uzlaşmanın sağlanamadığına ilişkin değerlendirme yapılan diğer 2 maddenin (11' inci ve 18' inci maddelerin) ise aritmetik ortalamaları 4,94 ve 5,43; standart sapmaları 1,714 ve 1,520; medyanları 5 ve 6; çeyrekler arası farkları 2 ve 3; 5-7 frekanslarının toplam ağırlığı ise % 68,5 ve % 74,3 olarak belirlenmiştir. Bu maddelerin aritmetik ortalama ve medyan değerleri yüksektir. Buna karşılık hem standart sapma ve çeyrekler arası fark değerleri yüksek, hem de 5-7 frekanslarının toplam ağırlığı istenilen düzeyde değildir. Yani grubun büyük bir bölümünün aksine, birkaç olumsuz ve uç görüş, grup tepkisinin gücünü zayıflatıp yönünü saptırmakta ve dolayısıyla olası bir uzlaşma durumunu bozmaktadır.

3.3. Delphi Paneli Üçüncü Tura İlişkin Bulgular ve Yorum

Delphi tekniği üçüncü tur anket uygulamasına katılan alan uzmanlarının, alan bilgisi başlığı altındaki yeterlik maddelerine, önem/gereklilik durumlarını göz önünde bulundurarak yeniden değer biçmeleri sonucunda elde edilen sayısal verilerin analiz edilmesi sonucunda ulaşılan bulgular ile, bu bulguların belirlenen uzlaşma ölçütleriyle karşılaştırılması sonucunda varılan yargılar Tablo 4' te sunulmuştur.

Tablo 4. *Delphi Tekniği Üçüncü Tur Bulguları*

Yeterlik No	AO	SS	Mdn	ÇAF	Frekans %			Uzlaşma Durumu[3]
					1-3	4	5-7	
1	6,03	1,299	6,5	1,25	10,0	3,3	86,7	PU
2	6,47	0,681	7	1	0	0	100	PU
3	6,80	0,484	7	0	0	0	100	PU
4	6,67	0,479	7	1	0	0	100	PU
5	6,97	0,183	7	0	0	0	100	PU
6	6,37	0,765	7	1	0	0	100	PU
7	5,83	1,117	6	2	3,3	6,7	90	PU

[3] PU (Pozitif yönlü uzlaşma), NU (Negatif yönlü uzlaşma), UY (Uzlaşma yok)

8	6,23	0,728	6	1	0	3,3	96,7	PU
9	5,83	1,177	6	2	3,3	13,3	83,4	PU
10	6,03	0,850	6	2	0	3,3	96,7	PU
11	5,13	1,592	5	2,25	20	10	70	UY
12	5,90	1,062	6	2	0	16,7	83,3	PU
13	5,97	0,718	6	0	0	3,3	96,7	PU
14	5,90	0,995	6	2	0	6,7	93,3	PU
15	6,63	0,669	7	1	0	0	100	PU
16	6,63	0,669	7	1	0	0	100	PU
17	5,97	1,189	6	2	3,3	10	86,7	PU
18	5,70	1,264	6	2	3,3	3,3	93,4	PU
19	5,80	1,424	6	2	3,3	10	86,7	PU

Üçüncü anket uygulaması sonunda yapılan analizlerle ulaşılan bulgular incelendiğinde alan uzmanlarının, alan bilgisi yeterlik alanı altında yer verilen 19 yeterlik maddesinden 18 tanesi üzerinde olumlu yönde bir uzlaşmaya vardıkları görülmektedir. Bu maddelerin aritmetik ortalamaları 5,70 ile 6,97; standart sapmaları 0,183 ile 1,424; medyanları 6 ile 7; çeyrekler arası farkları 0 ile 2; 5-7 frekanslarının toplam ağırlıkları ise % 83,3 ile % 100 arasında değişen değerler almıştır. Aritmetik ortalaması 5,5' in üzerinde olup standart sapması 1' in altında olan 11 madde üzerinde (2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 15 ve 16. maddeler) yüksek düzeyde bir uzlaşmanın sağlandığı görülmektedir.

İkinci tur sonunda elde edilen bulgularla karşılaştırıldığında, 18 maddenin biri hariç (18'inci madde) hepsine ilişkin uzman görüşlerinde az bir hareketliliğin olduğu görülmektedir. Yani uzmanların, bu yeterlik maddelerinin önemi ve gerekliliği hususundaki olumlu görüşleri değişmemiş sadece pekişmiştir. "Farklı müzik kültürlerine ve türlerine ilişkin temel özellikleri kavrayabilme" olarak ifade bulan 18'inci maddeye ilişkin görüşlerde ise, iki uygulama arasında belirgin bir farklılık vardır. Bu maddeye ilişkin istatistiksel parametrelerin tümünde olumlu yönde bir değişme olmuş, özellikle puanlamada "4" seçeneğini işaretleyen uzmanların, son uygulamada grup tarafından bir anlamda ikna edilmesi sonucunda bu madde üzerinde de uzlaşma sağlanmıştır. "Türk ve Batı müziğinde kullanılan çalgıları ve özelliklerini kavrayabilme" olarak ifade bulan ve üzerinde bir uzlaşmanın sağlanamadığı 11'inci maddenin aritmetik ortalaması 5,13; standart sapması 1,592; medyanı 5; çeyrekler arası farkı 2,25; 5-7 frekanslarının ağırlığı ise % 70' tir. Maddenin merkezi eğilim ölçülerinin yüksek olmasına karşın dağılım ölçüleri de yüksektir. Bir başka ifadeyle uzmanlar, bu maddeye ilişkin olarak zıt görüşlere sahiptir. Bulgular bir önceki uygulama ile karşılaştırıldığında, görüşlerin hemen hiç değişmediği de görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ulaşılan bulgular doğrultusunda varılan sonuçlar, bu sonuçlara ilişkin araştırmacının görüş ve açıklamaları ile araştırmayı tamamlayıcı/geliştirici nitelikte yapılabilecek yeni çalışmalar için bazı öneriler yer almaktadır.

Birinci Delphi uygulamasında, görüş bildiren alan uzmanlarının ifade ettiği ve alan bilgisi başlığı altında değerlendirilebilecek olan 176 yeterlik cümlesinden hareketle 19 yeterlik madde-

si oluşturulmuş; katılımcıların bu maddeler hakkında, ikinci ve üçüncü Delphi uygulamalarında yaptığı değerlendirmelerin analiz edilmesiyle elde edilen bulguların uzlaşma ölçütleriyle karşılaştırılması sonucunda, üzerinde uzlaşma sağlanamayan ve dolayısıyla tasarıda yer alamayacak maddeler belirlenmiştir. Bu maddelerin atılması neticesinde elde edilen güzel sanatlar lisesi müziksel işitme okuma ve yazma dersi öğretmeni alan bilgisi yeterlikleri ile bu yeterliklerin, davranışların aşamalı sınıflanmasına ilişkin orijinal taksonomik yaklaşımda ilgili olduğu alan ve düzeyler Tablo 5' te sunulmuştur.

Tablo 5. *Alan Bilgisi Yeterlikleri*

YETERLİKLER	ALAN	DÜZEY
1.Müziğin ve müzik eğitiminin insan yaşamındaki yerini ve önemini açıklayabilme	Bilişsel	Kavrama
2.MİOY eğitiminin müzik eğitimi içindeki yerini ve önemini açıklayabilme	Bilişsel	Kavrama
3.Müzik yazısını, terim ve işaretlerini doğru olarak kullanabilme	Bilişsel	Uygulama
4.Yatay ve dikey müziksel yapıları doğru olarak algılayabilme	Bilişsel	Analiz
5.İyi düzeyde müziksel okuma ve yazma yapabilme	Devinişsel	Beceri haline getirme
6.Türk ve Batı müziğine ilişkin kuramsal bilgileri kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
7.Türk ve Batı müziğinde kullanılan çokseslendirme tekniklerini kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
8.Türk ve Batı müziğinde kullanılan çokseslendirme tekniklerini kullanabilme	Bilişsel	Uygulama
9.Türk ve Batı müziği tarihine ilişkin temel bilgileri kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
10.Türk ve Batı müziğinde kullanılan müzik biçimlerini kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
11. Doğru ses üretme ve şarkı söylemeye ilişkin kuralları kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
12. Doğru ses üretme ve şarkı söylemeye ilişkin kuralları uygulayabilme	Devinişsel	Beceri haline getirme
13.İyi düzeyde piyano çalabilme	Devinişsel	Beceri haline getirme
14.Türk ve Batı müzik kültürüne ait en az bir çalgı çalabilme	Devinişsel	Beceri haline getirme

15. Ses ve çalgı ile iyi düzeyde deşifre yapabilme	Devinişsel	Uyum
16. Tonal ve modal ezgilere farklı çalgılar ile iyi düzeyde eşlik yapabilme	Devinişsel	Yaratma
17. Farklı müzik kültürlerine ve türlerine ilişkin temel özellikleri kavrayabilme	Bilişsel	Kavrama
18. Nota yazım programlarını kullanabilme	Bilişsel	Uygulama

Alan bilgisi başlığı altında listelenen maddeler incelendiğinde bu yeterliklerin, genelden özele doğru müzik, müzik eğitimi ve MİOY eğitimi kavramları ile bu kavramların genel ve mesleki müzik eğitimindeki işlev ve önemini açıklayabilmeyi; müzik dilini doğru kullanabilmeyi; farklı müziksel yapıları (dikey-yatay, tek sesli-çok sesli) doğru olarak algılayıp iyi düzeyde müziksel okuma ve yazma yapabilmeyi; Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin temel kuramsal, tekniksel, tarihsel bilgileri kavrayabilmeyi ve kullanabilmeyi; kendi sesini ve çalgısını farklı özelliklerdeki müziksel etkinliklerde doğru ve etkin bir biçimde kullanabilmeyi kapsadığı görülmektedir.

Günün mevcut ihtiyaçlarına cevap verebilecek öğretmenlerin sahip olması gereken asgari nitelikleri işaret eden yeterliklerin belirlenmesi kadar bu yeterliklerin, hizmet öncesinde öğretmen eğitimi ve seçiminin yanında, görev yapmakta olan öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ve öz öğrenime dayalı –otodidakt- eğitim süreçlerinde yol gösterici olabilmesi için, gözlenebilir ve ölçülebilir bir takım davranışlara dönüştürülmesi de önemlidir. Ancak bu sayede öğretmen adaylarının veya öğretmenlerin, belirlenen yeterliklere sahip olma durumu ve düzeyi hakkında bir değerlendirme yapılabilir.

Bu gereklilikten ve araştırma sonunda elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak, performans göstergelerinin belirlenmesinde başvurulabilecek örnek ve ipucu niteliğindeki bazı davranışlar, her biri bir sonrakinin önkoşulu veya her biri bir sonrakini tamamlayıcı olacak şekilde bir sıra ve düzeylendirme gözetilerek yeterlik maddelerinin her biri için araştırmacı tarafından tanımlanmıştır.

Buna göre, "Müziğin ve müzik eğitiminin insan yaşamındaki yerini ve önemini açıklayabilme" olarak ifade bulan 1. yeterlik maddesi "müzik ve müzik eğitimine ilişkin temel kavramları söyler/yazar", "müzik ve müzik eğitiminin temel bileşenlerinin birbirleriyle olan bağıntılarını kendi cümleleri ile ifade eder", "müzik ve müzik eğitiminin insan ve toplum hayatındaki yeri, önemi ve iş görüsünü örnekler" gibi davranışları içermelidir. Ayrıca, ikinci Delphi uygulamasında bir katılımcı, bu yeterlik maddesiyle ilgili düşüncesini "Açıklayabilmekten çok kendi hayatında hissettirmeli" cümlesiyle ifade etmiştir.

"MİOY eğitiminin müzik eğitimi içindeki yerini ve önemini açıklayabilme" olarak ifade bulan 2. yeterlik maddesi "MİOY eğitimine ilişkin temel kavramları söyler/yazar", "MİOY eğitiminin müziksel okuma müziksel yazma gibi temel bileşenleri arasındaki ilişkiyi örneklendirir", "MİOY eğitiminin müzik eğitiminin diğer çalışma alanlarıyla olan ilişkisini söyler/yazar", "MİOY eğitiminin müzik eğitiminin diğer çalışma alanlarıyla olan ilişkisini örneklendirir";

3. yeterlik maddesi "müzik yazısının tarihsel gelişim sürecini genel hatlarıyla söyler/yazar" ,"müziksel yazı diline ilişkin temel terim ve işaretlerin anlamını söyler/yazar", "müziksel yazı diline ilişkin temel terim ve işaretleri usûlüne uygun olarak kullanarak nota yazar";

4. madde "işittiği basit, bileşik ve aksak ölçülerdeki çeşitli tartımsal yapıları tanımlar/yineler", "işittiği tonal ve modal yapıdaki yatay müziksel yapıları tanımlar/yineler", "işittiği tonal ve modal yapıdaki dikey müziksel yapıları tanımlar/yineler";

5. madde "basit, bileşik ve aksak ölçülerdeki çeşitli tartımsal yapıları seslendirir", "çeşitli düzeylerdeki tonal ve modal müziksel yapıları seslendirir", "işittiği basit, bileşik ve aksak ölçülerdeki çeşitli tartımsal yapıları yazar", "işittiği çeşitli düzeylerdeki tonal ve modal yatay müziksel yapıları yazar", "işittiği çeşitli özellik ve düzeydeki dikey müziksel yapıları yazar";

6. madde "Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin kuramsal kavram, yapı ve özellikleri söyler/yazar", "Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin kuramsal kavram, yapı ve özellikleri örneklendirir" gibi davranışları içermelidir. Ayrıca ikinci Delphi uygulamasında iki katılımcı, altıncı maddeyle ilgili düşüncelerini "Eğitim fakültelerinde iyi düzeyde Türk müziği eğitimi verilmemektedir. Öğretmen donanımlı olamayabilir" ve "Türk müziği kuramsal bilgisi ilgili Türk müziği derslerinde verilmelidir" cümleleriyle ifade etmişlerdir.

7. madde "Türk ve Batı müziğinde kullanılan yatay ve dikey çok seslendirme tekniklerine ilişkin temel kavram ve ilkeleri söyler/yazar", "Türk ve Batı müziğinde kullanılan yatay ve dikey çok seslendirme tekniklerine ilişkin temel kavram ve ilkeleri örneklendirir";

8. madde "verilen bir ezgiyi çok seslendirmede kullanılabilecek fonksiyonları, istenen yaklaşımı göz önünde bulundurarak belirler", "Türk ve Batı müziğinde kullanılan yatay ve dikey çok seslendirme tekniklerini kullanarak, verilen bir ezgiyi en az 2 sesli olarak düzenler/yazar";

9. madde "Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin temel tarihsel dönemleri söyler/yazar", "Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin temel tarihsel dönemlerin özelliklerini açıklar", "Türk ve Batı müzik kültürüne ilişkin temel tarihsel dönemleri ayırt eder", "Türk ve Batı müzik kültürüne mâl olmuş başlıca sanatçıları söyler/yazar";

10. madde "müzik biçimlerine ilişkin temel kavram ve öğeleri söyler/yazar", "müzik biçimlerine ilişkin temel kavram ve öğeleri örneklendirir", "Türk ve Batı müzik kültürüne ait temel müzik biçimlerini açıklar", "Türk ve Batı müzik kültürüne ait temel müzik biçimlerini sınıflandırır", "Türk ve Batı müzik kültürüne ait temel müzik biçimlerinin genel özelliklerini söyler/yazar", "Türk ve Batı müzik kültürüne ait temel müzik biçimlerini ayırt eder";

11. madde "sesin temel fiziksel özelliklerini söyler/yazar", "sesin oluşum sürecini açıklar", "sesin oluşumu, iletimi ve duyumu ile ilgili özgün örnekler verir", "insan anatomisindeki ses üretim organlarını söyler/yazar", "ses üretim organlarını sınıflandırır", "ses üretim organlarının yapısını ve birbirleriyle olan ilişkisini açıklar", "müziksel ses üretmeye ilişkin temel ilkeleri açıklar", "müziksel ve müziksel olmayan ses üretimi arasındaki farkları açıklar";

12. madde "müziksel ses üretmeye ilişkin temel ilkeleri örneklendirir", "müziksel ve müziksel olmayan ses üretimi arasındaki farkları örneklendirir", "tonal ve modal yapılı çeşitli düzeylerdeki müziksel yapıları müziksel ses üretim ilkelerine uyarak kendi sesiyle seslendirir";

13. madde "piyanonun yapısını ve temel özelliklerini söyler/yazar", "piyanonun tarihsel gelişim sürecini genel hatlarıyla açıklar", "başlıca piyano müziği bestecilerini söyler/yazar",

"piyanoda duruş ve konumlanışın önemini açıklar", "piyanoda duruş ve konumlanışa ilişkin ilkeleri açıklar", "piyanoda duruş ve konumlanışa ilişkin ilkeleri örneklendirir", "piyanoda doğru ve yanlış duruş ve konumlanıştan kaynaklanabilecek olası sonuçların farkına varır", "piyanoda doğru ses üretmeye ilişkin fizyolojik ilkeleri açıklar", "piyanoda doğru ses üretmeye ilişkin fizyolojik ilkeleri kullanır", "piyanoda temel seslendirim biçimlerini söyler/yazar", "piyanoda temel seslendirim biçimlerine ilişkin ilkeleri açıklar", "piyanoda temel seslendirim biçimlerine ilişkin ilkeleri örneklendirir", "tonal ve modal özellikli belirli düzeydeki eserleri piyano ile seslendirir";

14. madde "Türk ve Batı müzik kültürüne ait başlıca çalgıları söyler/yazar", "Türk ve Batı müziğinde kullanılan başlıca çalgıları sınıflandırır", "Türk ve Batı müziğinde kullanılan belli başlı çalgıların genel özelliklerini söyler/yazar", "Türk ve Batı müziğinde kullanılan belli başlı çalgılar arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler/yazar", "Türk ve Batı müziğide kullanılan belli başlı çalgılarda temel ses üretme ilkelerini açıklar", "Türk ve Batı müziğide kullanılan belli başlı çalgılarda temel ses üretme ilkelerini örneklendirir", "tercihen bağlama ve piyano ile farklı özellik ve düzeylerdeki müziksel yapıları seslendirir";

15. madde "deşifre seslendirimin özelliklerini açıklar", "deşifre seslendirimin müzik ve müzik eğitimindeki önemini açıklar", "deşifre seslendirim becerisinin avantajlarını örneklendirir", "farklı özellikteki deşifre seslendirime ilişkin örnekler verir", "basit, bileşik ve aksak ölçülerdeki çeşitli tartımsal yapıları deşifre olarak seslendirir", "tonal ve modal özellikli çeşitli düzeylerdeki müziksel yapıları kendi sesiyle deşifre olarak seslendirir", "tonal ve modal özellikli çeşitli düzeylerdeki müziksel yapıları çalgı ile deşifre olarak seslendirir";

16. madde "eşlikli seslendirime ilişkin temel kavram, ilke ve özellikleri açıklar", "Türk ve Batı müzik kültüründe eşlikli seslendirim biçimlerini örneklendirir", "eşlikli seslendirimin önemini açıklar", "başlıca eşlikleme biçimlerini açıklar", "eşliklemede figürün önemini ve özelliklerini açıklar", "eşliklemede kullanılabilecek başlıca figürsel yapıları örneklendirir", "tonal ve modal özellikli bir müziksel yapıyı eşliklemede kullanılabilecek biçimsel, figürsel, ezgisel ve armonik yaklaşımları belirler/örneklendirir", "tonal ve modal özellikli bir müziksel yapıyı eşliklemede, kullanılabilecek temel fonksiyonları belirler", "tonal ve modal özellikli bir müziksel yapıya eşlik etmek üzere kullanılacak fonksiyonları, benimsenen armonik yaklaşıma ilişkin uygusal bağlanış ilkelerini gözeterek birbiri ardınca yazar", "tonal ve modal özellikli bir müziksel yapıya eşlik etmek üzere kullanılacak fonksiyonları, benimsenen armonik yaklaşıma ilişkin uygusal bağlanış ilkelerini gözeterek birbiri ardınca seslendirir","tonal ve modal özellikli bir müziksel yapıyı eşliklemede kullanılacak fonksiyonları, belli başlı figürler ile sentezleyerek özgün bir biçimde seslendirir" gibi davranışları kapsamalıdır. İkinci anket uygulamasında bazı katılımcılar, bu yeterlik maddesiyle ilgili düşüncelerini "Tonal ve makamsal çok seslendirme teknikleri ve uygulamaları" ve "Bu derslerde piyano çalgısı kullanmak doğru olur" cümleleriyle ifade etmişlerdir.

17. madde "kültürün bir parçası olarak müziğin önemini ve işlevini açıklar", "doğal ve sosyal çevrenin, müzik sanatı üzerindeki etkisini açıklar", "doğal ve sosyal çevrenin, müzik sanatı üzerindeki etkisine ilişkin örnekler verir", "müzik sanatında tür kavramını açıklar", "başlıca müzik türlerini sınıflandırır", "başlıca müzik türlerinin genel özelliklerini açıklar", "başlıca müzik türlerinin benzer ve farklı yönlerini açıklar", "başlıca müzik türlerine ilişkin örnekler verir";

18. yeterlik maddesi ise "dijital ortamda nota yazımının olumlu ve olumsuz yönlerini açıklar", "dijital ortamda nota yazımının olası olumlu ve olumsuz sonuçları ile ilgili örnekler verir", "dijital ortamda nota yazımı için tasarlanmış başlıca programları söyler", "dijital ortamda nota yazımı için tasarlanmış programlardan en az birini, olası ihtiyaçları karşılayabilecek düzeyde kullanır" gibi davranışları içerir/içermelidir.

Alan bilgisi yeterlik alanında yer alan geniş kapsamlı bu yeterliklerin, müzik eğitiminin farklı çalışma alanlarına ilişkin bilgi ve becerilerin bir kısmını içerdiği görülmektedir. Bu durum da MİOY eğitimini, müziğin ve müzik eğitiminin farklı disiplinleriyle kesişen merkezi bir noktada konumlandırmaktadır. Zira bu konumlanış, MİOY eğitiminin müzik eğitimi içerisideki yeri ve önemi ile diğer derslerle olan sıkı ilişkisine vurgu yapan, alanyazındaki hemen tüm çalışmalar ile örtüşmektedir. Önemi ve kapsamı göz önüne alındığında bu yeterliklerin en sağlıklı olarak, mevcut son eğitim bilimsel çalışma ve kabuller ışığında baştan sona iyi tasarlanmış öğrenme yaşantıları ile, profesyonel eğiticiler tarafından, özerk bir bilim veya ana bilim dalı çatısı altında, öğretmen adaylarına (hizmet öncesi eğitim ile), lisans düzeyinde kazandırılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Ada, S.; Baysal, Z. N. (2013), Pedagojik-androgojik formasyon ve Türkiye'de öğretmen yetiştirme, Pegem Akademi, Ankara.

Albuz, Aytekin (1996), "AGSL müzik bölümlerinde uygulanan müziksel işitme-okuma dersinin önemi içeriği ve sorunları", 1. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Alkan, C. (2000), "Meslek ve öğretmenlik mesleği", (Ed. Veysel Sönmez), Öğretmenlik mesleğine giriş, s. 191-230, Ankara.

Apaydınlı, K. (2006), Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümü öğrencilerinin müziksel işitme-okuma-yazma dersinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Arık, R. S.; Kutlu, Ö. (2013), "Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanı yeterliklerinin yargıcı kararlarına dayalı ölçeklenmesi", Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(2), s. 163-196.

Atılgan, H. (2013), "Değerlendirme ve not verme", (Ed. Hakan Atılgan), Eğitimde ölçme ve değerlendirme, s. 349 – 395, Ankara.

Bağcı, H. (2009), Eşlik desteğinin armoni ve solfej eğitimindeki başarı düzeyine etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilgin, N. (2006), Sosyal bilimlerde içerik analizi, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Çağbayır, Y. (2007), Ötüken Türkçe sözlük, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Demirel, Ö. (2011), Öğretme sanatı, Pegem Akademi, Ankara.

Demirel, Ö. (2012), Eğitimde program geliştirme, Pegem Akademi, Ankara.

Ekiz, D. (2009), Bilimsel araştırma yöntemleri, Anı Yayınları, Ankara.

Ermiş, İ. (2009), Anadolu güzel sanatlar liselerinden mezun olan öğrencilerin müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda müziksel işitme okuma ve yazma alanındaki başarı durumlarının değerlendirilmesi: Bursa örneği, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hsu, C. C.; Sanford, B. A. (2007), "The delphi technique: making sense of consensus". Practical assessment, research & evaluation 12(10), s. 1-8.

Kavcar, C. (2002), "Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35(1-2), s. 1-14.

Köse, H. S. (2006), "Müzik öğretmenliği eğitiminde öğrenci kaynağı olarak anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümleri", Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Linstone, H. A.; Turoff, M. (1975), The delphi method: techniques and applications, Addison-Wesley Publishing, Boston.

Milli Eğitim Bakanlığı, www.meb.gov.tr

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, https://ogm.meb.gov.tr

Özdemir, M. (2010), "Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), s. 323-343.

Özgür, Ü.; Aydoğan, S. (2004), Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuram I, Sözkesen Matbaası, Ankara.

Özyürek, M. (2008), "Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: özel eğitim örneği", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(2), s. 189-226.

Seferoğlu, S. S. (2004), "Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim", Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 58, s. 40-45.

Şahin, A. E. (2001), "Eğitim araştırmalarında delphi tekniği ve kullanımı", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, s. 215-220.

Şahin, A. E. (2009), "Türkiye' de ilköğretim okulu müdürlüğünün bir meslek olarak mevcut durumu: bir delphi çalışması", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, s. 125-136.

Şeker, H.; Deniz, S.; Görgen, İ. (2005), "Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 42, s. 237-253.

Şengül, C. (2006), Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda müzik teorisi ve işitme eğitimi dersinde kazanılan bilgi ve becerilerin öğretmenlik mesleğinde kullanılma düzeyleri, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şişman, M. (1999), Öğretmenliğe giriş, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Türk Eğitim Derneği, www.ted.org.tr

Umuzdaş, S.; Umuzdaş, S.; Baş, A. (2015), "İlköğretim Müzik Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi", ASOS Journal Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 3(15), s. 41-53.

Yıldırım, A.; Şimşek, H. (2005), Sosyal nilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldız, F. (2013), Müziksel işitme okuma ve yazma derslerindeki makamsal dizilerin öğretiminde Sefai Acay yaklaşımının kullanılabilirliği, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Yiğit, V. B. (2014), Güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının uygulamasında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri ile incelenmesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.